

СВЕТОСЛАВ МИНКОВ
ИКОНИТЕ СА ТВОРБА НА
ДЯВОЛА
ТАКА УЧЕХА НЯКОГА
БОГОМИЛИТЕ

chitanka.info

В малките градчета се срещат стари порутени къщици с почернели стени и тревясали покриви, които се крият в дъното на широки дворове, обрасли с буренак и храсти. На пръв поглед човек би казал, че тия къщи са запустели отдавна и че в тишината на техните празни стаи стои заключена само песента на щурците. Ала когато разкривената дървена порта скръцне и се отвори, а на улицата се покаже някой, тогава изведнъж става ясно, че тук, зад тия мъртви стени, животът все още продължава да плете своята невидима паяжина.

В такава къщица живееше преди години един сиромаш човек по име Прокап. Без близки, сам на света като кукувица. Беше иконописец, печелеше по някоя пара от занаята си, а никой не го виждаше да работи.

Още в ранна утрин дворната порта на неговия дом хлопваше: той излизаше на улицата, спираше се на ъгъла и гледаше миг-два мъглявия блясък на изгрева с неподвижни и уморени очи. Сетне тръгваше надолу край редицата малки дюкянчета, които се пробуждаха едно след друго от нощния сън и разтваряха капците на прозорците си като огромни клепачи.

Иконописецът прекосяваше пустия пазарен площад и се скриваше в една кръчма. Там той седеше, навъсен и затворен в себе си, заръчваше, пиеше, не разговаряше с никого. Едва привечер, когато паднеше здрач, той ставаше и тръгваше със заплетени стъпки към къщи.

Казваха, че в прозорците му цяла нощ блещукала светлина. Може би той пишеше тогава икони.

Чуден беше наистина тоя човек. Когато го срещнеш на улицата, чувствуващ, че в паметта ти ще остане запечатана завинаги маймунската му грозота.

Беше ли виждал някой неговите икони?

Разбира се. Те стояха окачени по църквите на близките села — с дълги до нозете бради, с увиснали мустаци, с ясни и широко разтворени очи. Благочестивите богомолци палеха свещи пред тях, кръстеха се, молеха ги да спасят душите им.

От тия села в градчето идваха понякога хора, намираха Прокап в кръчмата и му поръчваха икони. Те се черпеха с него и пиеха наздравица за добра сполука в работата. При тая среща иконописецът

казваше само две-три думи и те се отнасяха повече до парите, които трябваше да получи, и до времето, когато поръчката щеше да бъде готова. На уговорения ден той отнасяше иконата в кръчмата: там хората отиваха да си я вземат. Никой никога не бе пристъпвал прага на неговата иконописница — тя беше светилище, което чуждият човешки крак можеше да оскверни, ако нагази тръните и бурените край него.

Веднъж Прокап влезе в кръчмата с голяма икона в ръце. Седна и почна да пие. Ала ракията скоро замая главата му и той заспа. Тогава неколцина любопитни се приближиха до него и почнаха да разглеждат светия образ. Те стояха дълго с вторачени очи, без да продумат, сетне един извика:

— Брей, какво жълто лице!

В това време Прокап се пробуди. Като видя насъбралите се, той скочи срещу тях със страшен вик, който отекна като рев на разярено животно, изтръгна иконата из ръцете им и дълго я три с мръсния си ръкав.

Та така както минаваха дните, една късна нощ някой похлопа на вратата на бръснаря Канозир. В същото време дрезгав женски глас извика отвън:

— Бай Канозире! Бай Канозире! Ставай, че ти се отвори работа!

— По дяволите! — изръмжа сърдито бръснарят, като се дигаше от леглото си. — Не ще да е на хубаво!

Той разтвори вратата и в светлината на лунната нощ видя пред прага една стара жена.

— Какво има? — попита грубо мъжът.

— Ела да обръснеш един мъртвец.

— Мъртвец ли? Кой мъртвец?

— Прокап иконописеца — каза жената. — Напил се тая вечер в кръчмата и паднал полумъртъв на пода. Видях като го носеха по улицата. Отидох у тях, опитах се да го свестя. Къде ще го свестиш, братко: из устата му тече пяна, лицето му посиняло... остави, не питай. Страшна смърт. Добре че се случих поне аз при него в това време, иначе сиромасът щеше да се вдърви, без да има кой да склопи очите му.

— Прокап? Пияницата? Та той и небръснат може да иде в пъкъла! — извика бръснарят.

— Недей говори така, бай Канозире! — рече с упрек старата жена. — Човекът може да е бил пияница, ала свят занаят е имал в ръцете си. Хайде, тръгвай!

Мъжът стоеше мълчалив и гледаше с още сънливите си очи високо някъде над върховете на буйно разлистените липи. Замисленото му лице бе застинало в лунния блясък.

Канозир беше добър и набожен човек. Ала той се сърдеше винаги когато го викаха по къщите да бръсне някой мъртвец. Така може би искаше да прикрие смъртния страх, който го обхващаше тогава и будеше в суеверната му душа най-нелепи помисли. Разбира се, в края на краищата той отстъпваше пред молбата на дошлия и отиваше да разхубави мъртвеца. Същото се случи и сега: като постоя известно време мълчалив и унесен в себе си, Канозир се обърна към старата жена и каза кротко:

— Да вървим.

След миг те се спуснаха надолу по тясната уличка и изчезнаха в сенките на спящите домове.

Из целия път никой от двамата не проговори.

Така — докато стигнаха пред къщата на иконописеца. Тогава жената рече:

— Ти влез вътре, а аз ще ида до дома да потърся някоя чиста риза. Не бива да изпратим умрелия с мръсни дрехи.

Бръснарят трепна при мисълта, че ще остане сам в тая запустяла къща, където лежеше мъртвец. Поиска да попита нещо жената, ала тя беше отминала вече напред. В далечината глъхнеха шумните стъпки на нозете ѝ, влачени от умора и старост.

Той дълго се колеба, преди да влезе вътре. Сетне надви страха си, разтвори портата и закрачи по пътечката на широкия тревясал двор.

Всичко наоколо тънеше в дълбока тишина и изглеждаше някак студено, тайнствено, забулено в призрачна сянка и удавено в сън. Отсреща зад храстите се виждаше къщичката: в един от прозорците гореше слаба светлина, сякаш върху стъклото бе метната тънка жълта завеса. А вратата зееше разтворена и се клатеше като крило в слабите ръце на едва уловимия нощен ветреца.

Канозир пристъпи прага със свито сърце. Премина полутъмния коридор и се изправи пред една врата, зад чиито процепи лъщеше едва видим блясък.

Натисна дръжката на вратата и влезе в малката стаичка.

Тук изведнъж изпъкваше пред погледа простата, ала все пак странна наредба. В средата на стаята стоеше дълга дървена маса, отрупана с четки и глинени съдове. От горе до долу стените бяха украсени с големи икони, чиито образи гледаха с омагьосващи очи.

Ето свети Георги, който забива дългото копие в раззиналата уста на ламята.

Ето света Богородица, която издига ръце за благослов, а пръстите ѝ са склучени като пречупени свещи.

Къде е майсторът на тия образи?

Той лежи на ниско дървено легло и над главата му догарят две тънки вощеници.

Бръснарят гледа мъртвия с широко разтворени очи и сега за пръв път през живота си изпитва истински и непобедим ужас от смъртта.

Той вади бръсначите от джоба си и размива късче сапун в една паничка. Сетне обгръща стаята с поглед, кръсти се, пристъпва до умрелия и връзва голяма кърпа около шията му.

Бръснарят скръцва и бръмчи като комар сред тишината.

Двете вощеници изпращяха, хвърлиха големи светли искри и угаснаха.

Канозир извика и отскочи назад. Прилепи се до стената и остана така, свит и неподвижен, с изцъклени очи.

Иконописецът се смееше. Тъмен, гаден смях, който разтвори устата му и потече по всички жили на обръснатото му лице.

Месецът беше паднал съвсем ниско над земята и се люлееше зад стъклото на прозореца като топка от жълта мъгла.

Чу се шум от размахване на крила. Сетне се разсече остро скърцане.

Иконите се изкривиха и заклатиха.

Техните образи почнаха да се разлепват, да оживяват, да слизат от стените.

Къде изчезнаха смирените и мъдри светци?

Стаята се изпълни със страшни призраци, които разтваряха уста и въртяха главите си с изскочили очи.

Едни протягаха ръце с дълги до стените нокти, други приличаха на огромни червеи: издуваха се и слабееха, а брадите им горяха като огнени метли.

Тия зли духове дойдоха сякаш из самата преизподня, за да отведат със себе си иконописеца, който ги беше сътворил.

Те обградиха леглото на мъртвия и мъртвият възкръсна, изправи се на нозете си, пристъпи напред.

Бръснарят стоеше до стената с разперени ръце и губеше памет от ужас.

Пред него бе изправена стара манастирска щампа:

Образът на един дявол, разголен в цялата си нечестива грозота.

На следния ден по улиците на малкото градче мина една погребална кола.

Хората сваляха шапки, спираха се и надничаха да видят мъртвеца.

Бръснарят Канозир стоеше пред дюкянчето си и се кръстеше.

Дълго време след това той не се решаваше да повери някому своята преживелица. Не искаше да възбужда в сърцето си ужаса на оная нощ. Докато веднъж при един разговор разказа всичко.

Тоя, който слушаше, го изгледа от главата до петите и рече:

— Вярно е, че иконите оживяват понякога, ала светците си остават винаги светци. Така ти се е сторило.

Друг ден Канозир разказа отново случката.

Изсмяха му се. Нареккоха го луд.

Така той сам започна да вярва, че преживяното в дома на умрелия иконописец не е било нищо друго освен съновидение.

И наистина по-късно бръснарят видя същите икони в едно близко село. Това бяха обикновени бездушни образи, прилични на хилядите свои подобия, които красят от векове олтарите и стените на нашите църкви.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.